

ה מ א ס ק

לחדש אלול תקמ"ה

א

שירי

אודה עלי פשעי ליי כי נחמתי כי עשיתי (*).

אל

הַכְּבוֹד ! אֵם הַכְּבוֹד נִשְׁתִּי ,
אַל נָא תִקְצוֹף אֵל נָא תִשָּׁר לְנֶפֶשׁ ;
זָחַלְתִּי וְאִירָא מֵיּוֹם הַרְצָח ,
וּבְבֶל־רַע , אוֹיֵה לִי : בְּמַעַט נִקְשָׁתִי .

נחם

עַל אֲשַׁמְתִּי אֶלֶיךָ גִּשְׁתִּי ,
סַפַּקְתִּי עַל יָדְךָ וְאֵט הִמָּצַח ,
הִבִּיתִי מִמִּבְאוֹב אֲנוּשׁ וְנֶפֶשׁ ,
זָבִיתִי אֶת לִבִּי , אֶרְחִי חֲדָשְׁתִּי ,
יב (מל)

ולמען

(*) השיר הזה הוא שיר התשובה להדבא שלם כמוהו אפרים
לוצאטו בנ"א אלה בני הכעורים אשר זכרונם לרוב
תחמלו ויעזו בהחלסן לחש טבת העבר .
דברי המאספים .

קעח

וּלְמַעַן אֲנִצֵּל מִפֶּחַ חַפְשִׁיעַ .

נָתַתִּי שְׂרָעָפִי בְּמִעוֹן שָׁמַיִם

וְאַתָּאֲנִי מִשֵּׁם חַיִּים וַיִּשַׁע :

אֲתָה עָמָה חֲנוּן אֶרְךָ אַפַּיִם !

אֵת הָעֲשׂוֹי בִּפְרֹ וּמַחֲה מִסֵּפֶר :

זָכוּר — כִּי אֲנִי עֹפֵר וְאֹפֵר :

ב

מ כ ת ב י ם

אגרות על דבר המנהג לבלי הליך את המתים :

No. 6.

ב"ה ב' תמוז ת"קל"ב אלמנא :

שלום רב לא"כ הקצין התורם המשכיל כ"ה משה יצ"ו :

בתברו הנחמד מן ד"ט 'העבר בא אלי מש"ק לעת ערב
וראיתי חשק לעמוד על דעתי איך אצדיק מנהג ישראל
ולאז אשיבכו דבר, כשתגיע לידי תשובתי לאנשי ק"ת שווערין,
בכתב מלא אתגנה לו (אם לא תבואהו ע"י ח"ש) בה יראה כי
פניבתי הענין בראיות ופזות מראה כמחנות למדין, מן המקרא
וחת

וזאת עשיתי רק לשפוט דמולתא לבקשת האנשים ההם העוונדים
 עלי בהיותם אתנו כה , חלר פני לתת ידו ואצבעי לעשות
 כרצון איש להקים דעת השר שואל להביא לו רחיה מן התורה
 או מהנביאים למהנה הלו התפוס בידיו, ומאנאיתו לאשר דרשוני לענות
 לאיש ע"פ דרכו ולתת שאלתו ועשיהי סמוכות לדבר גם מת"ד כ"ד
 במהירות נמרץ כנ"ל, עם שדבריו חכמים אין נרבים חיזוק ואי אפשר
 לאדם הישראלי לנטות וזכריהם כמלא נימא הפורש מהם כמורש
 מחיו, מעתה איני נזקק בכך כאן , רק להשיב לטענות
 מעלתו אני נרץ ולהתיר קשר הספיקות שגולדו לו בענין זה *
 ראשון תחלה נאמר בלתינו בזה לשונו "לא ידעתי איך מאננו
 ידיו ורגליו מדוע ברכו ומנהג אבותינו הקדושים, הם
 קברו מתיהם בכוכין ומערה והיו כקדושים אותם ג" ימים
 כדאי" במ"ש וממעשה שהוכח נראה ומוכח שאין סימך מוחלט
 למיתה כ"א אחר ג"י, לזה אני אומר חליה חולין הוא להרהר
 אחר מנהג אבותינו הנפוצים בחרב (עם כל חלוצי מנהגיהם
 בדברים שאין בהם קפידא כל כך) בזה השווא אשכנזים
 ספרדים מזרחים ומערבים, לא נודע ולא נשמע בכל העולם
 במקומות אשר נפלו שמה איתנו בני ברית שינהגו מנהג אחר
 עם קבורת מתיהם ומה שנהגים אנחנו בחרצות האלה
 ושלל לעבור על דין המפורש במעשה, ואם לפנינו בישראל
 בהיותם יושבים על אדמתם לבטח, היו קוברין בכוכין, אך
 עתה נשתקע מנהג זה גם בדרך הקדושה כפי הנודע (ואם
 בימים ראשונים בהיות הארץ בידיו נקל היה לעשותו כדברי
 אהו"ל לקבור בכוכין, שהיה להם אחוזת קבר מרווח, ולפי
 שהיא ארץ הרים וסלעים ומתוקנת ואלה צעד מערות, מה
 שאין כן עכשיו מה גם בחרצות העמקים האלה וקושי ימצא
 להם המקום המוכרח בשפלה ובנקעה (ועי' טו"ד ס"ש"ב לשון
 הגאון רמ"ט והוא אמנם קשה להולמו ובחבורי מו"ק בחרתיו
 כס"ד) איך היה ח"ו וחליה להעלות ע"פ"ד שום הרהור ספק
 שיטעו בכך כל בני הגולה מסוף העולם עד סופו, והנה
 לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם, והנחתו של
 תשבת תורה נפיהם ומפי זרעם לעולם, אף כי דבר מסוים
 כזה שיש בו משום חשש פקוח נפש לט"ד מעלתו הם מלהזכיר
 שלא שם לדבר זה שום אחד מגדולי הדורות רוצי האלק קדשים,
 עד עתה, שנתעורר הענין ע"י האומות ומבקשים עליה
 לפרוץ מנהגם שלטונו להבדל מהם ומחוקותיהם (וביחוד ענין
 הלו שנתקן וכל להם מנהג אבותיהם בדיהם דורשי אל המיתם
 אף אם אלה היום חולי שכחו הסבה והטעם בהמתנת קבורת
 מתיהם

מתיאם ושרות הטומאה אלם בבתיאם מדת ימים שמונה או
 יותר לא כאלה חלק יעקב, אנו אין לנו חלא דברי הקדושים
 האלהים חכמי המשנה ז"ל שהורישנו מסורת התורה למשה
 נסינו, זה אנו חיים היום בללה נחיה בגוים ועליה אנו
 מתים ומוסרים נפשותינו כל כסור ימין ושמואל כמאמר עלינו
 ומ"ש במ"ש פוקדים על המתים ומועשה רב כבר עמדתי גם
 על זאת בתשובתי הנ"ל לפני שווערין הארוכה משם יראה שלא
 כעלם דבר זה ממני, ויותר מזה הבאתי שמה, לדי שלא
 יתפאר עלי אדם לומר אך מנאתי און לי בדברי חכמי ישראל,
 לכן לא אחריך ולא אעכב עצמי בכך כאן, ועכ"פ אינו דבר
 מוכרח בחיוב החלטי, אלא היכא דאיכא למיחש דנקבר חיוב
 מת בחפזן עיון והשגחה ושהות הראוי, בשעה דחוקא בהתפוס
 לקבור מתמת סבה מקריית, אבל בשנהגו עמנו כשורה
 במתן ובהשגחה הראויה כמנהג הח"ק בזמנים הללו ושעת
 שלום, לאפשרי רחוק ולמיעושה דמיעושה לא חיישינן לגמרי
 בשים דבר, וזה מאלנו ידינו ורגלנו בבית המדרש לפרושים
 בתלמוד הקדוש לרוב מאוד, עם היותם פורשים מכל ספק
 המצוי אף לעיתים רחוקות להחמיר בדיני התורה ולאפשרי
 מאיסורא (וזהו כל תלומות האומות עלינו והנחמרים בדרכיהם
 נכ"ע דכיתא להו בהפקרא) אף כי בדבר חמור כזה, אך
 בלי ספק יש חילוק בין המצוי קצת לבלתי מצוי כלל רק דרך
 פלא כי גם הוא למעשה יחשב ואין חוששין לו וקמו שהרחבתי
 הדבור בזה בספר האגרת. ומ"ש מעלתו מהסכמות בעלי
 הרפואה, חלילה לנו לשום לב אליהם כמובע לדיני התורה
 בהחלט, כי אז ח"ו יסודיה ירופפו ועמודיה יתפלצון ולצורך
 זה יסדתי חבור הנקודות הנקרא ספר ואגרת לאמתה של תורה,
 ומה שחשב מעלתו שעה בידו סמך וראה לדברי בני אדם
 אשר חכמת מה להם, ממשנה פ"י דנדה סא"א לעמוד על
 הכרור בין מיתא לעילוף עד שימוק הכשר, לא דק מעלתו
 בפשט הנמרא שם בגמרא דשמוא יתעלף קסבר חששא זו דעילוף
 קאי על הזב המת דחיישינן דשמוא לא מית ליה ולא נפק
 מדי ספק חי עד שימוק הכשר, ולא היא לא כן בני אלא
 הכא כירושא דחיישי רבנן שמוא יתעלף הזב. התי הכריא וכן
 נחשברו מת בפתע פתאום בעודנו חי (עילוף מלתא דשכיחא
 גם בדריאס פשרות העלולים מויבה) וכלך ונעשה טהרות ע"ג
 מסמא שלו, וזהו חי ונוטמא ע"ג אכן חסמא ויש בזה מכשול
 עון של תורה, לפיכך גזרו מחמתו גם על הזב המת המוטמא
 ודאיס שיטמא מכל מקום גם הוא עד שימוק הכשר אע"פ
 שהמת

שהמת המור ודאי אין בו עוד טומאת אכן מסמא עשו זאת
 לומר ולסייג כדי להרחיקו מן העברה ביחוד בעהדות עשו מעלה
 והרחקה יתירה כמו"ש ביומא עסקה להם טומאת קדשים יותר
 מנ"ל דוק כפי' רש"י בנב' דנדרהותפין שכן הוא, גם מוכרח בלי
 ספק שהרי אמרו דכפרי (ומובח בס"ה ר"מ) שדבר טומאה זו
 של זה מת מד"ס היא (וא"כ אין שורפין עליה ת"ק) ואם היה
 מושג עילוף גם המת גמור (בהנחת מעלתו) אז לא היתה
 טומאתו מגורא ד"ס בלבד אלא משום ספק אסור של תורה
 שאסור הוא מן התורה לפ"ד רבים וגדולים (עיין קו"כ סל"ג)
 כי יפגע בעצמו של אסור וכה"פ פשיטא דשורפין עליו ת"ק
 ועוד תדע שכן הוא פירוש גמרא זו, שאם בדברין שחשו בכל
 מת שחש אינו מת אלא נתעלף ה"כ הוסכת קמה הוסקמים, ותאמר
 שכל מת (שאינו זה) לא נחוש לטומאת טהרות וקדשים בנוגעו
 ונשארו (ואף כי כבר הובל לקבר) לרובם כודאי לשום דבר
 לעבור בלבו וכתת ולהתחייב קרבן השוגג עד שימוק הכשר,
 ולא שמענו עד כה ולא אשתמיט תלמודא גלאשמועין כי הא
 בשום דוכתא הא ודאי לאו מלתא, אין אלה דברי הבאי -
 גמור שסיים מעלתו לומר בלשון זה "ואם הדבר בספק עד ג"י
 "ודאי אין בו גשום הלגת המת כמו"ש להלן כדי להביא לו
 "חרון וכו' מכ"ש במקום הלגת נפשות עכ"ל" השמר אל תבין
 אל און, מי יתשג לומר כן, לא אחשוז מעלתו שמונת
 לעקור דין המשנה כל עיקר, שהיא אומרת כל המלין אותו
 עובר חון וכו' ולפ"ד יולד הכמשך בהכרח שכל המלין אינו
 עובר, ואדרבא יחויב הכפך שגם חובה היא להלין המת תמיד
 במה ליכות ג"י לפחות ח"כ מה שירת לדין המשנה שאין לו
 ציור כלל לפי הכתת, תלילה לך אהו"כ כבי, בלי ספק
 שניאה יאפה מת"י בלי עיון ובחינה, אך שמע בני מוסר אב,
 ואל תט ואמרי פי ואל תפנה אל דברי רופאי אילי, כך
 אמרו חז"ל לענין פ"כ בגל שפסל על ב"א בשבת (עם שהחמירו
 מאד בענין פ"כ כנודע שאין הולכין בו אחר הרוב ואמרו אף
 אם מנא עליונים מתים עדיין מפקחין הגל ומחללין שבת על
 הספק) מ"מ גם הם אמרו שאין בודקין אלא עד חושמו ומכונה
 על הכתוב, שכל אשר אין רוח חיים באפיו בידוע שמת ואין
 בו עוד משום פ"כ הא למדת שאין ממש בדברי רובא מוטבל
 מתורה, אל ירד בני עמו, לשון חכמים הנאמרים עליו
 מרפא לעם אדם הישראלי הנאמן לאלהיו, המאמין לא יחוש
 לספקות הכולדות מבעלי אומדניות והשערות בלתי באמנות גם
 פסיכומות מנשרפות להשגחה פרטית בכלל צדדי מקרהים בכמה
 בחינות

בקינות טובות שמענה ואתה דע לך, אהבה כפוך דברי דוכר
שלוש לורע האמת יעקב ישראל מכונה יעבץ כותב כליל
מוטם ביום שלא להמין המנוח.

No. 7.

ב"ה שווערין יום ד" י"ד תמוז תקל"ב.

למרבה המערה ולשלומי אין קד, יקר הוא מפני
וחרון, שפתותיו נטפות מור, טעתו לא כמד
רב מהבטאל לב ארי' וקול שחל יודע, מוטם וממעל, כל
רו ממנו לא בעל, הוקס על, ה"ה כבוד רב ידידי וחביבי
האלוף הפורני הרבני המופלא חריף ומבור כפי כל מופאד מ"ו
א"א בט"ת כמוה"ר משה"ר יאיר בקפיר המנהיג.

הנה ערוך אלגזי מילין, יוסר לבו אמרו ודעת שפתו
ברור מללו מראה אופן בתוך אופן במועצות ון.
בכבודות מדובר בו ממגד ארץ ומלואה, פרי מגדים פלפולים
ערכים ימינו יסעדנו וענותו תרבינו לדבר אל לבנו דברים
טובים ונחומים לנוס מפחד אף אם דברי השר הנזר יעמוד
הלא אינם כגורת השמד חיון וחיקר בהשכל ודעת שאיננו
אסור קל וחמור, וכאכן הקפיד מורה היתר כעצם השמים
לטוהר, אם אמנם מוסר הבוסה על פני גליף ארנס ראש
בגד אבי הקכמה ומדע תופש כל מיני דעה ואני בער מוימה
אין אתי יודע עד מה שפלי ונכזה קלותי ומה אענה כונו פי
אמרתיו לתור בחכמה הותרה הראועה ועל כל פשע תכסה האהבה
גימנים ימימה גדלבי כאבי ירצה כיני לאהבה ומודעה.

תחילת דברי פי חכם ינאלת משפטו בהורות ואמות
לשון מדברת ומה הקדרה הגדולה לפי דעתו
הרבה אין בדבר זה כדוד אסור הרי פס אמרו מותו
להלן לכבודו ע"כ אם יש ספק עוד בו בשמתו וכי אין וכו'
הא, דלס בזכירו בד"מ"ל כי לא הצרכו לימים בהם שזכרו
במערות.

במעשרות וכוזין וראיתו באמת היו פוקדין ג' ימים כמבואר
 עכ"ד . אבוא בקיל להתייבבה היסוד להתרועעה , הנה
 מבואר בטור י"ד ס' שס"ב שאלה לר"כ איזה דרך ישר וכו' לא
 כל הארצות שוות יש מקום שיש כרד כמו בא"י קוברין כבוד
 וככל קוברין אותו בקרקע ומיתנין עפר על גביו יע"ש וא"כ
 לפ"י אין לנו לריבין לדברי פרישה שזה היה בימיהם דווקא פן
 ואולי עד היום בא"י כן מ"מ תלמודינו בכלי היא ומתני'
 מוצרייתות שמה נשפית ואין פוצה פה להשיענו מידוש גדול
 אשר ערסם ערש ברזל לעקור דבר מן התורה בשו"ת ומכ"ש
 לחשש פ"ג ולכל הפחות היה לנצל המפ"ה להג' כדרכו הא"י
 יעשו בדרושינו ואין פוצה פה מדבר זה אע"פ שדענו ממעשה
 דשמואל . שנית תולה דברו בשלי דבריו מחכמי הרומאים וסמך
 לזה מדר"ל מהא דתנן פ"ה התנוקות הן והזהב והכסף נטמאין
 עד שימזק ומשמוע מנח"ג גזירה שמה יתעלמו שקשה הדבר להכריז
 בדיעה גמורה בין מיתה לעילוף ואם בטומאה נטמא כד
 עא"כ במקום פ"כ דברי שפתים אשך ולעפר רגלו אתאשך לדבריו
 יסתור דברי הרמ"בס פ"ה שמואל ד"ס גבי אין מעמיזין אלא
 ישהה מעט שמה יתעלף , ש"ו בשיהה מעטות אולי החשש
 עילוף ולדבריו נרין וכן מורה ככ"ל א"ו דברי הגמ' שם כפשוטו
 וכפרושן פר"ש ורמ"בס ורע"ב יע"ש וקא' שמה יתעלמו אוב
 חי וכן מבואר הואיל וזוהי למת אחי לטבורי כי האי דבר
 המדמה מהמזון העם דלא ידעו לכך וית טבור הואיל ופטור מן
 המזנה יטירו נמי בעילוף . דעוה הוא להם למת מזון ובואר
 הרע"ב יותר יעיון עליו , אך לקושיתו ל"ל חששו אפי' למיעט
 כיון דאין פסקינן בגמ' ובפוסקים דלא אולין בתר
 רוב פ"ג היבא , דאתחוק ישראל כמבואר לזה י"ל
 לפע"כ דע"פ מעשה דשמואל הוא מיעוטא דלא שכיח
 ולא עדיף חשש זה מחשש גבי רוצח דלמא במקום סיף נקב
 הוי ואע"ג דכתי' . ונפטו מ"מ לא מיישינן לזה אפי' לר"מ דמייש
 למיעוטא כמבואר בחולין ובמכות ואפי' לר"ט הא כתבו תוס'
 דווקא היבא בדקין בדקיה ולא ידעו יע"ש ולאוקמי קרא
 דראה היותו מסיק שם דדווקא הוא יע"ש ומכ"ש לדיון דלא
 מיישינן למיעוט דמיעט דלא שכיח כוודאי משום זה לא יעקור
 דבר תורה דלא ילן , וגדולה מזה ראי' עצמה דלא חששו
 לזה רחשונים דאי' ציומא הובא בא"ח עד היכן הוא בודק עד
 חוטמו דכתי' כל אשר נשמת וכו' ולכאורה לדבריו כיון דיש חשש
 אפי' מהאש ועד רגליו אין בו רוח חיים יש לספק דלמא מי
 יתעלף הי' לנו לפקח כמו פקדוע דלעיל מני' א"ו דלא עלה
 ללכס חשש זה , ומה לנו להצטדק יותר מהס' , הלא המה
 ראוי

ראשו הנועשה ה' להם לאתמוה ולחדש ההלכה והדרין לכללה
מונהג כזה תורה היא לקיים הלכה וסתומת הכוסקי' מסתמי
והנהגה להם אם אין נביאים בני נביאים ואז"ל לפניו דאם
יכולים להציל בכל אשר להם כמבואר ב"ד ס' קנ"ז דמוטל
עליהם ואפשר דהוי להעביר על ד"י ומחויבים להכניס
בסכנה כיון דאין לך פרהסיא גדול מזה והחותם תורה בלמודו
כורת בריתו לראשונים ואחרונים יקיים בהטעתו וחתייתו לו
לכל יסודי פניו לא ירעו ולא ישתיו בגבוליו יכירו וידעו
כל יושבי תבל ולכבוד שמו יקר יתנו בנקרה כ"ד המוסקי'
אחין וכח לקשור בעבות אהבת כעוריו ומבקש לנושא פשע
אם עצמו ובפחדותו שמה רומי דוקש טוב ודובר שלום לו
ולורעו חק' מרדכי בכה"ר אדליעזר יפה ז"ל מנרלין
לע"ע מ"ן בק"ק הכ"ל

ומחמת בחינת ומהירות שכתתי בראית דא' הפשט ב"פ
התינוקות מוסס שאי אפשר לעמוד על הכירור
כנאמר בשכלו זך וזהיר א"כ יקשה למה נתנו חכמים
שיעורא רבה עד שימוק ויתעכל ויזינו דזה הוי לפעמים
זיון רב דלא מתעכל כמבואר בשבת בשני קפלאי דנחמרה
ר' אחא ב"י יע"ש טפי הוי לתת שיעור שלא לרבות הטומאה
עד אחר ז"ל ואז בדוק ומנוסה שאין עוד כפ"ג כמבואר בה'
נדר' כיון דלוקין אם נשבע שלא לטעום תוך ז"י כיון דאין
יכול לחיות או לכל הפחות תרנויהו בהדדי הוי להו לכתוב
או עד שיתעכל או ז"י ככ"ל ולדעת' אין לפקפק ע"י
והזכין יבין לאמתו כי הוא המביט לאשורו.

* * *

No. 8.

ב"ח ב"י גדול לישראל בזמן שב"המ"ק כן היאב"ב.

שלום לא"כ האלוף הק' התו' המשכיל המכס המיוחד כ"ה
מושה י"ו *

מגלה עפה נאה ויפה עפה אשר לעת ערב תעופה
כבוקר תהיה, אורו יעני בידעי שחור לכריאות
ת"ל

כל מקום אשר תמצא באגרת הזאת ציונים כזה
חדע כי נשתנו איזה תיבות אשר הקשתה עלינו קריאתם
למשן ה"י וכו' הכתב רברי המאספי.

ת"ל, בריך רחמנא דיהבך לן הגדלת השמחה כי ראיתי
 ככחך אז כחך עתה לישא ולתן במלחמתה של תורה, ועם
 שראיתך מתאמץ להעמיד דברך בחוקת הדין, וכתפעת
 קצת מדברי אגרותי הקודמת, מחמת שלא הכדתי האמת
 תחת לשוני (כמדומה באת לכלל כעס וטיגות עד גדר שראיה
 לי כמטיל קוצים בעיני, ושדי חכלא בכולא, שכתבתי
 לטובתו ולהצילו מדבת עם) דרך מדתי לא חשא פנים בתורה
 אפילו לגדולים קדמונים שאני נכח בערכם, עא"כו לבחורים
 וטובים חשובים אצלי ככנים ונאשיבים א"ע לתלמידי שלא
 אעלים מהם דבר כאשר עם לבני ללמוד ולהעמיד על דרך
 האמת והישר בלי חסופה ולא ידעתי מה זה ועל מה זה חרה
 לך והסומעני חדשות מדברת עמוך קשות (דברים קשים
 כדירים) מה עשיתי לך ומה הלאתיך ענה די, הלא כל
 דברי כלשון רכה נאמרו, והפכתי בזכותך לסבב נסח
 אגרתך הראשונה שלא בנתכוין דברת כאלה (הלא כמדומי
 כך כתבתי בה שלא אחזור אותך לעקור דין המתנה ח"ו אף
 אם באמת המה נוטים לכך הלא שדכתיך לכך זכות שרכבת
 מרכב המהירות ובחפזון יצאה שגגה מתחת ידך) חשבתי
 שתודה על האמת כמו שהיית רגיל לחבב דברי, לפי שדעת
 בדברור שאין עסקי בדברים מרבים הכל וחלומות, כהנחתך
 והעצתך גם עתה בראשית מנחתך הלזו, והן נודע לך שכל
 מונמתי אינה אלא דרישת האמת בכל לבני ובכל כבשי
 האהבה אצלי מעודי מכל הון יקר וסגולת מלכים, וכאשר
 גזעתי מוכחים בכל חבורי השונים בין תלמידים בין זולתם,
 מרכז האמת שומתי לי למטרה, שקר שגאתי עד מות,
 ועם זה חליפה לעשות בפשי שקר להתפאר שלא יוכל אדם
 למצוא אחרי מאומה שגיהא או העלמה, חס לי להוכות
 עצמי, הטוב אני מכל גדולי ישראל אשר מעולם אינני עם
 בנעט אין אחד מהם כנולט משגיאות השכל הרץ במהירות
 ומהעלמת הכח הזכרני הישן על משעורו, כאשר חנו רוחים
 ומונחים בחבוריהם תדיר, נאנו מה חנו ומה חיינו, לכל
 ח"ו מהתגדר, בכך אף אם לא נשאתי פני שרים הראשונים
 מחכמים קדמונים, אל אדם לא חכמה, ולא אתנשא אף
 על תלמידים, אינני חושב עצמי רב לזרוע בהם מרה,
 (כאשר צו חו"ל גם אמרו לא קאים אינני אדעתך דרכיה עד
 ח"ש) ומאחר שהרגשתי באגרת הזאת הפנית שקשה בעיניך
 לכונן ראשך להודות על האמת, היה מהראוי שלא לטרוח
 עמוך עוד כזה, כי כל דברי טובים וכבחים וישרים למונאי
 דעת

דרושים בהם וכמדומני בך מעט מדרך לומדי הוסיף (אשר
 בחלה נפשו בהם לפ"ד) העוסקים בכלכל של הכל, ואת
 כל הישרה יעקשו כדי ללכת בבית, מה שגילה נפשי כי
 למעיין דברי חנניה הראשונה, להשיב אחר דברי חנניה הלוי
 וכבר נשמרתי וכל התחלות שאתה מנקה עליה, היא תשיב
 אמורה, והמה יעשו כך כי בעליה באת אלי העפע, הכי
 אמרתי אחר לקבור בכוכין גם עתה, חדל לך בני לטנות
 מאמרי דעתו, כי רק להזיחך מטענת ולמחות רוסס ומשכס
 שמתקן בדעתך שאריך דווקא לקבור בכוכין ושהקבורים
 נחשבים ע"כ יאטרכו לעקור דין המענה לבמרי,
 להלן המת איה ימים בודאי, זהו העולה ממיצוי דבריך
 בהכרח, ע"ז עניתי מילין שלא עלה כזאת ע"ד אדם מעולם,
 וכתבתי לך בכבוד שלא אמשור אותך בכך כמזיד
 חלילה, ועד"ו לא היה ראוי לדבר רבות, אף אם שגגה
 היא (שגגת תלמיד עולה ודיו) רק אהבתך קלהה את השורה
 שלא לפגוע בך מ"הד (כמ"ש על המראה הגדולה) כי מי לא
 יתמה ויעמוד משתומם על כי גבה לבך להשמיע לאוזני דברים
 כאלה, לחמש דבר מעתה, לבכרית כל ישראל הנפוצים
 בארבע לעשות כוכין אשר לא ידעו ולא ראו ולא שערס
 אבותינו הכולים בארץ לא להם זה אלפי שנה, גם אינם לפי
 טבע חרמות אלה רק בא"י לבדה נהגו כזאת לפי שהיא ארץ
 הרים וסלעים ולא תמצא להם הארץ בחפירה בעומק הקרקע
 זכנו"ש אלא הכוכין הכל לפי הסלע, או היעלה בדעתך
 שלא קברו בא"י אלא בכוכין לא בענין אחר אף במישור
 ובנקעה, לא כן, הלא בפ"מ שנו כוכין וקברות (שהם
 בחפירה עמוקה) גם כוכר במ"ש שהיו קוברים במהומות אף
 ר"ז צוה לקברו תחלה בנקעה כדי שיתעכל הבשר מהר, ומה
 החלוס הזה אשר חלמת מן הכוכין שנשכילם חרדת כל החרדה
 להפוך קטרת כסף האמת הפך ומזה על פיה' כסבור היית
 שבה דווקא יכולין לפקוד המתים מש"כ בקברות, לא כן בני,
 כי זכרון אחד עולה לשניהם, תדע שהרי גם הטור הביאה
 בס' שפ"ד ואף שהיה מוחזק בידו המנהג שנתפשט בכל הגולה
 שנטלו הכוכין, וטענת הוא בידך לחשוב שבכוכין היה המת
 גלוי לעין לפקדו ולחשש לו כמו בחי חין זה אף לדר"ך שלא
 כתבו עפר מ"מ היו טומאין אותו בעפר ובסומאין הכוכין באבנים,
 וזהו הא הרמ"בס נפק לאפק שכתב בפירוש (בה' אכל כ"ד) בענין
 קבורת הכוכין שחזרין ומשליכין עפר חסירת הכוכין והאבנים
 על המת כדי שאין יבט קבורת בוכין לקבורת חסירה כלום
 בענין

בענין זה (לא הוצרכו לבוכין אלא מפני ההכרח שלא מלאו
ארץ ישראל) מ"מ דבר הפקידה אחת הוא לשבתם לבוכין
ולקברות.

א"ב ראש גס דהא אם כנים דבריו או היתכנו דבריו (לגזור
גזרה קשה או להפקיע חסור של ח"ל מכל וכל)
ולשליך כל דברי אגרותי אחרי גיזך, אשר כאמרו מחסה יתירה
ואהבה (לא תהפס לאיבה) כדי לבסיר ממוך עקשות פה ולוות
שפתים ולא לתת מקום לרדות (שכל"ה רבו המתלוננים על מעלתו
שגדל כלר — — —) משכתי חוסף כי אהבה כח"ש
הוכח לחכם כי לא באתי לקבטר ולקלחם עמך רק להקבית
שלומך שלא יפגעו בך מרי, כפי כשמצאם שחתה פונה להכלי בני
כבר וחוטם לשנות מנהג ישראל הגוי הקדוש כלו שח"א שוטעו
בו ולא ישגיחו על זה כל המכנים דעדיפי מנביאים (ולא נעלם
מומי שאיני נושא פנים למנהגים משוכשים פרטיים שנתחדשו

ונחדש עתה המלחמה וחמת הכלי הנגים ונסיגות חדשים של
רופאים שידוע לנו מה פחם יפה ועד היכן מניע בדיני תורתינו,
הלא הכל מבוחר בהרחבה אצלנו בספר הנקורות, ובאמת אה"ו
הרבה יגיעות בני יועת וכנראה עסקת בו ימים רבים למונח
דבריו, אך כל יגיעך בזה לחיך, שנוע אין לך חוששני פן
יהא ללעג וקלם מרבה להכיל, לא יסבון עלימו משכיל ודי
בזו לאחזק שומעת תטיב דעת אם טנה שמעה זאת ותחשפה לטובה
ותדע להיכן היא מועת, קנאי למילין לא חושף עוד בענין
הלו לעקור ולטעת הד"ש הררוד יעקב ישראל מוכנה
יעבץ, לא אחר לקטוב מפני הכבוד אפי' רגע אחד.

חתימות האגרות.

השובה לח"ד דר"צ על שאלתם בדברי שרג סבן.

בבר העיר התורני הרב ר' שלמה פאפענהיים
בהקדמות לס' הנחמד ס' יריעות שלמה על
בתדמות השרשים באמת מאותיותיהם, כי יתנו או כמו כן
בהקדמותיהם בתדמות מה, שם יענין עשמו, אשר באת
כח

הוא נשקד כמושכל ראשון בקדקוד כל מנין משכיל. בעקבותיו
נלך לתור אחרי שרשי הלשון ויסודיסקו הן שרשי שרשיהן; ואין ספק
שעי"כ יותרו לנו הרבה ספקות ושאלות אשר נפלו בה מקדם.
ואם גם לפעמים יש לחלק על פרטי דבריו, ר"ל על ענין
ואיכות הדמויות ההוראות בענין, בכל זה כלל דבריו אמת
ונכון. גם בשרש הזה אשר שאלתם עליו, דבר הרב נכונה,
כאשר יעיין הקורא בספרו (חברת ג' ידיעה י"ב). ואני לא
סרתי כ"א מעט מוועיר מן הדרך אשר דרך בה. והמשכיל
יבין הדבר לאשורו. וזאת היא המענה אשר אשים פה לפניכם.

ארבעה שרשים דומים מאוד בתאריהם ואלו הן סך,
סכך, **נכך**, **סכך**. והנהלתם הכללית
לענ"ד היא ענין **אסיפה** ו**קבוץ**.

אב כללם הוא שם **סך** ענינו ידוע שהוא קבוץ הפרטים
(דיא ווממא. מענגע.) וכן כתוב כי אעבור **בסך** א).

הבבור היותם ענינו הוא שם **סכך** ענינו ענין כוונה
וכוונה (דעקקען. הישן. שיצען.) בהיות הענין
הזה נרדף אל ענין **אסיפה**, על דרך, ואם אל עיר
יאסף נ). וכן כתוב **סבות** לראשי ביום שש א).

משנהו שם **נכך** ד), יורה על שכיבות דבר הנחל
ברביקות הפרטים הסך על הארץ תשכנו
בעים ר"ל שתהי' בוגת השפכה שלא יבזרו הפרטים אלה ואכה,
כ"א

א) תלים מ"ב. ממנו יתהוה שם **סבור** כלשון חז"ל
(דיא צאהל). ויתפעל הסכך, וסכסכתי מחרים
במזרים (בר מענגן. פרי ווירק).

ב) ומה יתהוה שם **מסך**, וכלשון חז"ל **הסכך**,
(דיא דעקקען), ושם סכה (איינע היסטע).

ג) תלים ק"ו. הוא דעקטעכט מיין הויפט צור ריסטונגס צייט
(תרגום הרמב"ם) והטעם כמו וגמתי על העיר הזאת.

ד) גם הוא יורה לפעמים על ענין **המכך**, כי כך כתוב ואת
קשות הנסך (במדבר ד') ועיין תרגום הרמב"ם
ובאורו שם.

כ"א יתדבקו ויסוכו על דבר אחד, כמו נסכי הקרנות
על המזבח, (ה) • וכל זה כהיות ענין הדבקות נרדף ג"כ
לענין אסיפה, ע"ד וה' יאספני היות שעורו ידביקני
אליו, (ו) •

והאח השלישי סבן דומה למשפחתו בענין האסיפה (ו)

וקבדלו כהוספת ענין הפקידה והשירות (האלטן
אין זיד האלטן • ענטהאלטן • בואהקן • אויפגואהקן •)
מזה הטעם כל ערי המסכנות, וכן לך נא אל הסוכן (ח)
שהוא המשגיח על הנהגת הבית שלא יאל דבר לשור, וכן
ותהי לו סוכנת, כמו בדרך כבוד כאלו תכלית היתה
אלו חונס לשתיה סוכנת על אזהרות המנוונות כהגות בבתי
הסוכנים שהם ממונה ע"ס (בשליסרין) " (ט) •

נוסף

**(ה) בכחיה האת מורפת עם הכחיה הקודמת לה יכול
שם סוך על המשיחה בחותו הדבר המול שיתדבקו**

פרטיו (איינעקלעבירשע פליסינקייט) כמה שחומר ולא
חסוך שמו (שמיון) אשר גם מזה תבדל מן השפיכה

הפשוטה שהיא (הסיפה) תוכן לכחות כל פני השטח
המושח • וכעבור שסכין ראש המלך והשרים, יקרא
השר בשם כסוך ככ"ן הכפעל (אין גואלבער) ע"מ
כזיר (אין גקועהגטי) וזה טעם נסיכי סיחון, וטעם
נסכתי מלכי (גואלבער • איינגועסט •) גם טעם
מסכה (אין גואלבער • גוויידעס בילד) ע"ד
ויאזק שיון על ראשה, וכן הפסל נסך חרש (גוויידעט) •

ואין לשנות נסך זה המסתעף מן סך בהוספת גון

הכפעל עם נסך שהכחנו לעיל, אשר נוכל לחזור

פלוו שהוא מורכב וזן גם סך, גם בכחיות שהוא

נולד ע"ד והגויס נסים לקראתם וסך ע"ד שאמרנו •

(ו) וזה טעם שם מסכת במ"ם הכפעל שהוא מאוספת

ונודקת פרטי שערות הראש או פרטי חוטי הקריגה
(דעי קאם) • ויש לעיון במתכונת מערכת השלחן

אם

בוסף לזה בחינת הקמץ אשר גם הוא נרדף לעוף
אסיפה ע"ד ותעם הארץ לקמצים, ובחינת

העצירה ע"ד אסוף ירך (ואמלן . ערשמהרן . שפארווא
היוהעלטרש, ענטהאלטוואס ויין) ויהי זה טעם שם בוסף
"יבוא העני הירמיה שאינו עשיר גם לא עני מדוכא" כ"א
"הוא במקור המנוגע, ונקרא ע"ל עני בשלדך להסכן
"הכנת הבית, שאלו לא יסכון ישוב בגדר הרש הממלט,
"הפך העשיר שאינו מוצע משיפור לפעמים" וזוהו השם המופשט
אשר לא במקצות (ד"ה שפארוואנקייט . ענטהאלטוואנקייט).

"פי' שאינו נרדף לקמן לאכול לחם הארץ במנוגע כמו באותן
"הארצות אשר אין לחם וזו כל כך, כי לחם הארץ רב
"ומזו" וכן טעם המצפן תרומה ע"ן לא ירקב יבחר
(שע"מ) פי' שהוא נוקמן תרומה וכדבה לבחור אלהים חדשים
מען לא ירקב, יוד)

ואם

חס לא יתכן גם לפרש אשר יסך בהן, אשר יורבק

בהן, ויהי מוסב על המנקיות כעל הקשות, כי
הקנים והכניפים גם עליהם היו צרכים לדבקות
הלחם זו על זו, והן היו בעין בוסף לחם,
אך בהיות עקר הסגירה בסניפין טהן לע"ד הקשות,
לכן אמר במקום אחר ואת קשות הנסך (עייף
באור הרמז"מן) על התורה שמות כ"ה כ"ט).
(ז) וזהו ידמה ג"כ לפרש המסך בנס, ע"ד לאסוף
ולבנים (קהלת ב').

(ח) כל אותן השורות בבחי' נאה שהן מוספין בסמן (י) אלו הן
בעצמן רבוי הדב בעל ס' וייעוץ שלמה.

(ט) ויותר ראוי לתרגם (היו העלטרין) . או באמר שטעם
סוכנות שיה' לפוקדת עליו לכל צרכיו, פדד
הרגיל לסקוד על החולה (חייב ווערטריין) ?

(יד) וראש שיה' המסך הכתובים שם בזה האופן, ואז
מז' וגו', מה דמות תערכו לו (וועלכו גשטאלט
וואללט איהר איכס בייא לעגן ?) אס דמות —
הפסל כסף חרש (דעס בילדס עטווא, דחם דער
קינקטלער

ואם נענין על חיות ההקציה שהיא נרדפת ג"כ לענין
אסיפה, ונופלת חו על האדם המקנה לו
קציו חו תועלת מה מעשיו, חו על הדבר האמצעי אשר
בו יקנה האדם הקצין ההוא ויקרא גם הוא בשם המקנה
(ואמלן, גוינקן, איינשראנקן), נראה שמפן האחד יהי טעם
האלל יסכון גבר, כי יסכון עלימו משכיל (איוב כ"ב)
כלומר: האם זה יסכון האדם בדרכיו (המשכילים) הוא
בשכיל האל, דהיינו אם יגיע ממנו תועלת להאל יתברך.
י"א) וכן כי אמר לא יסכון גבר ברוותו עם אל (שם ל"ד)
דהיינו שאינו מקפץ לו כלום לתועלתו אם שהוא מרונה
לא להיס"י"ב). מפן הכ' טעם הוכח בדבר לא יסכון
י"ג) וכן כי תאמר מה יסכון לך י"ד) ובהחזרת הכליון
וההפסד, אשר גם הוא נרדף אל ענין האסיפה,
ע"ד ונאסף שמה וגיל, נאמר וקוע עיני יסכון
גם ט"ו).

והרשאה

קינטלער צור גאטהייט ווייט וגו' חו דמות)
המסכן תרומה ען לא ירקב וגו' (אדר דער שפארזאמרן
העכע דעסיעניגן וגו' ?) והעליון יארל
פה מן הנכבד אל הכבוד דהיינו מכסל נדיב לפסל
חסכן, כדי לעורר ולחזק בלב שומעיו התפעלות
הכלתי נאה והמונה.

י"א) ע"ד שיאמרו כל"א (ואממלט דען דער מענטש פיר
גאטט, ווען ער פ"ר כוונט זיך ואממלט ?)

י"ב) ת' כל"א (דער מענטש גווענענע נישט א"ז ו"י)
י"ג) ת' כל"א (איהר איינע זאכע שטרייטן דיא נישט
איינערעכט).

י"ד) ולדעת רש"י ז"ל שפי' לך כל אל הסוכן בעל
הנאות, יהי הטעם מאסף ומקטן הנאות,
כלומר האדם הרונה בזה שכל המושגים החיצוניים
יפועלו רק לתועלתו ולהנאתו (אין וואללסטלינג)

והביא רא' מן ותבי' לו סובנת, כלומר
שתאסוף ותרכה לו הנאות (ז"ל ואלל חיהס
צור וואללוקט דיהנן) וכן פי' לא יסכון גבר לא
יהנה והכל אחד באמת.

י"ז) ת' כל"א (קאן צשעדיגט ווערדן). וזה טעם שם סכנה
שהשתמשו בו חו"ל. ולדעת הרב ר' ש"פ בספרו יהי'
טעם בשם זה מקנינת העצירה והשמירה הנמנא
ג

והושא־ה' השרש הזה אח"כ על ענין ההרגל, כי זה באמת
עצמות ההרגל שירבה האדם ללכת בדרך אחר פנים
אחר פנים י"ו) ע"ש שיהי' בדרך הכוח תקוע ושמור בלבו ולא יאח
עוד. וזה טעם הכ"ו) ההפועל בכתובה הזאת הסבך כמו הסבך
דהיינו סגירת ושמירת הכלל בלב ע"י אסיפת הפרטים. וזהו
הטעם בהסבך הסבכתי י"ז) וכל דרכי הסבכתי י"ח) וכן הסבך
כא עמו ושם (חיוב כ"ב) כלומר ההרגל כא עמוך ללכת תמיד באשר
כא הולך י"ט) ואז תהי' שלם ושלוש יהי' לך.

זאת אשר לקטתי ואספתי בענין שאלתכם, ואם ייטבו דברי
בעיניכם ואספתי אותם הבית. ואם לדברים אשר לא
יסבכו תחשבו, שאלו לא לפסע אחיכם, יען כי לא הסבכתי
לכת בדרכים האלה. ובזאת אני בוטח, שאם לא יסבכו גבר
ברצות את דברי, גם לא יסבכו הם.

גם. את זה ידעתי כי יש עוד לרבות ולהוסיף דברים כהנה
וכנה בזה הענין, אבל די בזה שראה מותוכן אמרי,
שכל העניינים האלה יתאחדו וישלבו זה בזה, כי הוא מזה שרציתי
לאמת. האמת הסך בעדכם וה' יפרוס את סכת שלומי עליכם,
כאות נפש אחיכם.

יואל ברוך.

בזה השרש, כאשר הערנו עליו לעיל, דהיינו שיש שם
דבר מצוי "שצריך השגחה יתירה ולהיות סובך בענינו."
כי כנטי' מעוטה מיד יתקוה שם נוק. "ומי יתן ואדע
טעם הכפועל בפועל יסבך? ואדרבה הדעת נוטה שיהי'
בנינו בנין אב, כדברי הרב עמו "ולהיות סובך
בענינו?"

גם פנים הוא לשון רגל (אין עדיטט) וכן כאמר שלש
פעמים לענין שנאמר שלש רגלים, ויהי' א"כ טעם
הרגל ההולכה בלש רגל אחר רגל ע"ד אהבה לאטי
לרגל המלכה (בענין, אכפיהן, גוועהנן).

ת' בל"א (האבד איך מיד דען גוועהנט?) ואין זה סותר
כלום לתרגם הר"מב"מ, (בין איך דען גוואהנט)
שכונת שתי המאמרים האלה באמת אחת היא.

י"ח) (תלוי קל"ט) ות' הר"מב"מ (אודר האקט אללע מיינע
וועג אכנפיהרט).

י"ט) ת' בל"א (האלטע דין זו איהס).

